

GOGA

Maša Jelušič

Profesor je končno mrtev

Katjuši, Milanu, Taci

1.

Do včeraj ni nikoli, prav nikoli, pomislila na umor. Ko pa jo je danes zjutraj priložnost prvič oplazila, je do opoldneva že postala obsedena z njim. Ni dvoma, je razmišljala tisto nenavadno popoldne, zvečer bo zaspala kot morilka.

Nepremično je strmela v bled starikav obraz, v zaprte oči, globoko pogreznjene v lobanjske kosti. Če je odmisllila raskav zvok in komaj opazno vzdigovanje prsnega koša, bi pred njo prav lahko ležal mrlič.

Mrlič. Beseda ji je odmevala v glavi. Bo res morila?

Nekoč je gledala oddajo o slavnem ameriškem detektivu. Rekel je, da ljudje morijo zgolj in le iz treh razlogov: zaradi denarja, strasti in želje po moči.

»Morda se sprašujete, ali obstaja še četrta kategorija,« je vprašal ta modri in izkušeni detektiv. »Ne, ne obstaja. Toda kaj pa ljubosumje, maščevanje, jeza, boste umovali. Vprašajte se naslednje: kaj jih povzroča? Na to vprašanje obstajajo le trije odgovori in zdaj jih veste.«

Seveda so s podobnimi mnenji sledili še številni drugi bolj ali manj za to usposobljeni gospodje. Moški so, nenazadnje, strokovnjaki za umore že po svoji naravi, je pomislila. Več kot 90 % vseh umorov zakrivijo prav oni in v

to niso vštete vojne in teroristični napadi, ki ta odstotek – o tem je bila prepričana – le še dodatno krepijo. Pozneje je prebrala, da je neki sociolog dodal nov motiv za umor: ljubezen. Se pravi: umor iz usmiljenja, detomor pohabljenega otroka, denimo, motiv, ki pogosteje pritiče morilkam kot morilcem ... Bi sem lahko uvrstila tudi samoobrambo? Ljubezen do sebe? Po kratkem premisleku se je odločila, da to tako ali tako ni pomembno. Umor, ki ji je rojil po glavi, je imel vse razloge. Tudi tiste, ki so jih naknadno dodajali razni strokovnjaki, takšni, ki so se z zločini ukvarjali v resničnem življenju, in takšni, ki so imeli z njimi opraviti le na papirju.

Zrla je v nemočno, omamljeno staro telo, do katerega je čutila jezo, željo po maščevanju, ljubosumje ... ljubezen? Pohrkavalo je na hrbtu, z glavo na blazini, do brade pokrito s staro volneno odejo. Poleg pa je bil položen, kako zelo priročno, kako zelo vabljivo, mehak, puhast vzglavnik, skorajda prenežen za njene namene.

Misli so ji prešινile detektivove besede: »Tudi če najdemo motiv za umor, to še ne pomeni, da odločitev, *zakaj* je nekdo moril, lahko v celoti pojasnimo. Strokovnjaki se strinjajo, da je večino *zakajev* mogoče zgostiti le na tri, morda štiri motive, toda odgovoriti na pravi *zakaj*, torej na *zakaj nekdo kloni pod temi motivi in drugi ne*, to je skorajda nemogoče. Vse nas je že preplavila neobvladljiva jeza, vsi smo že zahlepeli po dediščini ali si zaželeli napredovanja v službi, skoraj vsi smo že kdaj ljubili in bili prevarani, a večina se nas kljub vsemu nikoli ne odloči za umor. Večina nas kljub vsemu nikoli ne postane morilcev.«

Toda ona nikoli ni bila »večina«. Nikoli!

Z roko je hlastno zagrabila pernati vzglavnik. Nekaj časa ga je preprijemala, kot bi iskala najboljši položaj, nato pa ga z odločnim gibom položila na nič hudega sluteči speči obraz.

2.

»Dobro jutro!« je iz mobilnika višje kriminalistične inšpektorice Katjuše Jakopič zadonel ob tej uri precej nezaželen globok moški glas.

»Jutro ...« je zamrmrala s suhimi usti, se prevalila na hrbet in ob močnem nenadnem sunku v komolec skoraj izpustila telefon. Okoli njene roke se je drgnila oranžna kepa goste dlake in s kratkimi mijavki zahtevala, rotila, hlepela po zajtrku.

»Vem, še vedno si na dopustu in, vem, nisi dežurna,« je razlagal glas šefa oddelka za splošno kriminaliteto Sektorja kriminalistične policije Ljubljana Dareta Orla, »oprosti, a res želim, da ta primer prevzameš ti ...«

... *in ne oni drugi*, je stavek v svoji glavi dopolnila Katjuša ter nežno odrinila mrmrajočega mačkona.

Včasih so zaradi specifičnosti primera tega dodelili prav določenemu kriminalistu. Bodisi je imel več izkušenj, bodisi so bili njegovi prijemi ustrežnejši, bodisi je bil primer povezan s prejšnjim kriminalistovim delom.

»Morda bo šlo za ... khm, za malce občutljivo zadevo,« se je odkašljal Orel.

Z eno potezo je odgrnila odejo in se izpostavila aprilske-
mu hladu. Delovalo je, v trenutku je bila budna.

»Poslušam,« je odvrnila med natikanjem copatov in razmišljala o tem, kaj je imela na sporedu za današnji dan. Jutranji sprehod na Grad – za tek še ni imela moči, kosilo s Stojanom – prestavila ga bo na jutri, branje na kavču ... Namrgodila se je, načrtov ni marala spreminjati, pa če so bili še tako neobvezujoči.

»Miiijaav!« je zajokalo iz kuhinje.

A najprej, še preden se podrejo vsi njeni današnji opravi-
ki, zajtrk, jo je opomnil Mehko.

»Umor v Rožni dolini. V spodnjem stanovanju večsta-
novanjske hiše so našli truplo Sreča Finka ...« počakal je
nekaj trenutkov. Nobenega odziva. Ponovil je: »Profesorja
doktorja Sreča Finka!«

Katjuša ni potrebovala dodatne razlage, le nekaj časa, da
je na poti do kuhinje strnila naglo zbirajoče se misli. Srečo
Fink je mrtev. Očitno se je na svetu še vedno skrivalo nekaj
pravice. Če bi lahko sama izbrala okoliščine, v katerih bi v
zvezi s svojim poklicem slišala profesorjevo ime, je resničnost
kar dobro sledila njenim željam, to si je že morala priznati. Za
takšno novico bo brez težav premetala urnik celega meseca.

»Kako je umrl?« je vprašala z uradnim tonom in skušala
zakriti buren odziv, ki se je kuhal v notranjosti. Iz omare je
vzela vrečko mačje hrane, nekaj s piščancem, vsaj tako je pi-
salo na etiketi, in jo s tresočimi rokami iztisnila v skodelico.

»Nisem prepričan, da ti bo všeč,« je rekel Orel in znova
zakašljajal. »Ni prav trpel, to mislim. Klasična zadušitev z
blazino med spanjem. Našel ga je sosed, zdravnik.«

»Motiv, osumljenci?« je hlastno spraševala Katjuša in pristavila vodo. Turški kavi se vseeno ni nameravala odreči. Ne zaradi Sreča Finka.

»Ničesar na obzorju.«

»Si prepričan, da hočeš mene na tem primeru?«

V trenutku, ko je izgovoril profesorjevo ime, je vedela, zakaj je izbral njo. Bilo je očitno. Ženska roka, ki bo preiskovala umor profesorja Sreča Finka, enega izmed glavnih, a zaradi pomanjkanja dokazov in volje sodišča nikoli obsojenih akterjev afere #jastudi, ki je pred dobrim letom z zamikom prišla tudi v Slovenijo, bo v očeh javnosti zagotovo delovala bolj učinkovito in željno razrešitve kot prijemi moških kolegov.

»Zofija in Rok sta že obveščena in ...«

»... si vedel, da ne bom zavrnila, kaj?«

»Katra, med nama, oba veva, da si bila oblečena in na vratih v trenutku, ko sem ti povedal, koga so umorili! Potrebuješ akcijo! Da pozabiš na vse to prekleto sranje!«

Sranje. In to *prekleteo*. Tako je torej Orel poimenoval nedavni poskus njenega umora – povezan s primerom Kolpa ... Utegne biti, da ni bil daleč od resnice. Zazrla se je v Mehkota in mu zavidala blaženo nevednost. Gobček je zaril v dišeče koščke mesa, spodvil rep in odmislił okolico.

»Sama veš, da s poležavanjem v toplicah ne boš izplavala iz tega ... kot sem že rekel: prekletega sranja!«

»Verjetno imaš prav, ja,« je zavzdihnila, a si mislila svoje. Če bi profesor umrl dan, dva pozneje, se ne bi branila še nekaj prostih dni, tako pa ... *se je res veselila vrnitve na delo?*

»Poleg tega sem izkoristil priložnost in našega mladiča malce posvaril, naj bo diskreten in naj ne opravlja kot kakšna branjevka.«

Orel je govoril o novincu v Katjušini skupini, o mladem petelinčku z izstopajočim polnim imenom Rok Rok in z mehкими plavimi kodri, čez katere je nadvse rad sprehajal svojo dlan. Njegovi starši so bili družinski prijatelji Orlovih in Dare ga je pod Katjušino okrilje pripustil v zameno za – o tem je bila višja kriminalistična inšpektorica prepričana – nekakšno uslugo. Vse skupaj naj bi trajalo le nekaj mesecev, največ eno leto, toliko, da vidijo, ali je iz pravega testa, preden ga premestijo nekam na Generalno policijsko upravo.

»Res verjameš, da je on tisti, ki je izčvekal v primeru Kolpa?«

»Mislim, da ne, a povsem prepričan ne morem biti.«

»Nekaj ve, to je gotovo,« je dejala Katjuša in v kipečo vodo vsula zvrhano žličko kave. V kuhinji je zadišalo. »A nisem prepričana, kaj. Ga ne bi raje za vsak slučaj umaknili s Finkovega primera?« je predlagala.

»Nikakor!« je odsekal Orel. »Nikakor! Dobro veš, da bi tako v očeh vseh kriminalistov obveljal za špiclja, ki mu uradno ne moremo stopiti na prste. Ne, ostati mora na tem primeru, a vsekakor popazi nanj!«

V resnici ni verjela, da je bil Rok tisti, ki je novinarjem posredoval zaupne podatke. O vsem skupaj je imela svojo teorijo, ki pa jo mora še razdelati in preveriti. Kot vedno je potrebovala načrt.

»In pazi, da ne boš še v primer Fink zamešala političnega ali gospodarskega vrha naše preljubne države, pa bo vse v redu!«

»Ja, seveda, če bo morilec slučajno predsednik vlade, okrivi mene!« se je pošalila.

Na drugi strani je zazevala nenavadna tišina. Izrekla je dve besedi, ki se ju je Orel najbolj bal.

»Halo, Dare,« je vprašala Katjuša in naredila požirek vroče kave, »si še tam?«

»Katra, pazi, prosim,« se je le oglasil, »pri tem primeru, mislim,« ton njegovega glasu se je nenadoma spremenil, »če naletiš na ... na kar koli ... khm, občutljivega ... me prosim nemudoma obvesti,« trenutek tišine, »nemudoma!«

Katjuša se je namrščila. Odkar je pred tremi leti čisto po naključju na oblast priplavala desna vlada, je bilo treba paziti na marsikaj. Ne zgolj na omembo premierja. Vsi so bili sumljivi, vse je bilo nenavadno, vse je bilo treba nadzorovati ... je razmišljal Desni Dare, kot so ga za njegovim hrbtom klicali v Sektorju kriminalistične policije. Vajena šefovih sumničenj je pripombo tako vzela zgolj na znanje. Da bi se v umor profesorja Finka lahko vmešala politika, se ji ni zdelo verjetno. Ne še.

3.

Na hitro se je oprhala in se pogledala v ogledalu. Brazgotina na hrbtu se je že skoraj zacelila. Tista na mišičastem stegnu tudi. Še je bila v letih, ko so se rane, tako telesne kot tiste druge, hitro celile. Obojih se je nabralo že veliko in puščale so sledi – pri svojih osemintridesetih je kazala prej nekaj let več kot manj. Prav gotovo pa je to ni pretirano vznemirjalo. Za kaj takega je bila preveč samozavestna, so ji skoraj očitale prijateljice.

Katjušin videz je bil povprečnejši od povprečnega. Njen obraz bi bil prava mora za obmorske karikaturiste – nič na njem namreč ni izstopalo, ne po lepoti, ne po grdoti, ne po velikosti, ne po barvi. Kot kriminalistki ji je to prišlo še kako prav; kot ženski ji je prihranilo nepotrebno moško pozornost.

»Vse ženske si želijo moške pozornosti,« jo je, ko sta se na neki razstavi v Narodni galeriji znašla sama, poučil profesor Srečo Fink. »Že starogrški prerok Tejrezij,« pokazal je na sliko z omenjeno mitološko vsebino, »že Tejrezij je iz lastnih izkušenj vedel, da ženske v spolnosti uživajo bolj kot moški. Poznate to zgodbo, gospodična Jakopič?«

»Ne,« je odsekala nezainteresirano, »poznam pa vse tiste o posilstvih vrhovnega boga Zevs in družčine. Priznam, da v njih nisem zaznala ničesar o ženskem užitku.«

Nasmehnil se je. Prijazno, kot bi jo malce pomiloval. Kot da nečesa ne bi razumela. Kot se nasmehneš psu, ki brezciljno lovi svoj rep.

»Ste vedeli, da je Tejrezij kar sedem let preždel v ženskem telesu? V žensko so ga bogovi spremenili, ko je nekega dne s palico drezal v par kač pri parjenju. Postal je Herina svečenica, se poročil, imel celo otroke. Po sedmih letih je ponovno naletel na dve kači med parjenjem, a tokrat ju je pustil pri miru in bogovi so mu vrnili moškost.« Pomenljivo jo je pogledal in nadaljeval: »Ker je imel to enkratno izkušnjo, sta ga Zevs in Hera prosila, da razreši njun spor: Hera je trdila, da moški bolj uživajo v spolnosti, Zevs pa, da v spolnosti zagotovo bolj uživajo ženske. Tejrezij jima je rade volje ustregel in razkril, da ženske kar devetkrat bolj uživajo v spolnosti kot moški.« Obliznil si je ustnice, privzdignil obrv in rekel: »Kaj pravite na to, gospodična Jakopič?«

Vprašanje je bilo retorično, bilo je očitno, da zgodba še ni zaključena: »Morda veste, kaj je dobil Tejrezij v zahvalo za to dragoceno razodetje? Hera ga je oslepila! Postal je slepi prerok. Ženska maščevalnost resnično ne pozna meja.«

In moška? je že hotela odgovoriti, a je stisnila ustnice. Njegove interpretacije grških mitov je resnično niso zanimale in ni ga želela spodbujati. Brez besed se je umaknila in stopila proti naslednji sliki. Za hrbotom je zaslišala odmev njegovih korakov. Sledil ji je.

»Vem, kaj razmišljate, tudi moška maščevalnost ni ravno zamejena. Tega ne tajim, človek je konec koncev dokaj nenavadno, skorajda že nadnaravno bitje ... a spolnost!« Povzdignil je glas. »Spolnost je njegov najbolj naravni del. In ženske jo prevečkrat kratijo moškim! To ni prav, ni naravno. Ko ste že omenili Zevsa, povejte, so ga križali, ko je v podobi laboda presenetil Leto? Ali Pozejzona, ko si je v telesu žrebca vzel sestro Demetro? Nasprotno, svoje bogove so častili! Ženskam so nudili užitek, devetkrat večji od njihovega lastnega! Dandanes pa ...« približal se ji je, »... se ženske nad moškimi dotiki zmrdujejo. Kaj dotiki, danes žensko samo narobe pogledaš in že je jok in stok!«

Za trenutek se je zamislil in nasmehnil. Bil je tako blizu, da je vonjala njegov kiselkasti zadah.

»Povejte, inšpektorica Jakopič, ko poslušate vse te izmišljotine o meni, ko se jokajo na vaši rami, kaj vse naj bi jim storil zlobni profesor ... Povejte, vas kaj vznemirjajo?« je šepnil na njeno uho.

Bila sta v javnem prostoru, a bila sta sama. Želela se je umakniti. Morala bi se umakniti. Toda ko je vprašanje ponovil in se z ustnicami skoraj dotaknil njenih ušesnih mečic, je celo njeno telo otrdelo v besu in nemoči. Naglo se je zasukala in ... storila nekaj, česar ni imela v načrtu, nekaj, kar je pozneje močno obžalovala.

Ob neljubem spominu se je sunkovito stresla in si obraz splaknila z mrzlo vodo. Vsiljivi spomini in nelagodne misli so jo po poskusu umora obiskovali pogosteje, kot je želela. Posttravmatska stresna motnja, na kratko PTSD,

ji je obrazložila zdravnica in ji naštevala simptome, med katerimi so bili tudi neželeni, ponavljajoči se spomini na stresni dogodek. Težava je bila v tem, da se *tega prekletega sranja*, kot se je izrazil njen šef, ni v celoti spominjala. In kot bi njena duševnost potrebovala kompenzacijo, so na površje začeli plavati vsi primeri, v katere se je poglobljala vsa kriminalistična leta ... Vse, za kar je verjela, da je že davno zakopala, pozabila ... je sililo na plan.

Pogled je obrnila proč od brazgotine, ki je iz ogledala boljčala vanjo, se oblekla in počesala. Mačkonu je zaprla dostop do kuhinje, da ne bi v njeni odsotnosti skočil na štedilnik, pograbila avtomobilske ključe in odbrzela iz stanovanja. Čaka jo nov primer, nekaj konkretnega, v kar lahko zagriže, tako kot Mehko v zajtrk, in se, vsaj začasno, zamoti. Primer Fink.

V pekarni je kupila rogljiček in pohitela proti garaži le sto metrov proč. Življenje v centru mesta je imelo svoje prednosti. Vse je bilo na dosegu koraka ali dveh. Tržnica, pekarnice, trgovske verige vseh vetrov, živahni bistroji in kavarnice ob reki Ljubljanici ter njej najljubši Grajski grič. Zeleno, ki te ljubim zeleno. Hrepeneče ga je ošvrknila s pogledom, a zavila v nasprotno smer.

Sedla je v belo mazdo 2 Takumi, ki jo je kupila pred dvema letoma, ko je na lotu zadela nekaj tisočevrski znesek. Zagrizla je v rogljiček in na telefonu vklopila navigacijo do zelenega naslova.

Novice ob 6:30, je zažvrgolel radio. Predsednik vlade in največje desnosedinske stranke Ivan Vran ostro zanika vsakršna namigovanja, da je vrh njegove stranke vpleten v